

Fältbiologernas remissvar till Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73

Diarienummer: M2020/01926

Remissinstans: Fältbiologerna

Sammanfattning

Fältbiologerna anser att för mycket fokus av utredningen ligger på ekonomisk tillväxt. Många av skogens allra största värden går inte att mäta i pengar, men är icke desto mindre livsviktiga. De verkliga värdena finns i skogens liv, hos liten aspgelélav (*Collema curtisporum*), spillkråka (*Dryocopus martius*) och karelsk barkfluga (*Xylomya czezanovskii*). Utredningen konstaterar att för att nå miljömålen behöver naturvårdsavsättningarna fördubblas. I stället för att utveckla en ekonomi som bygger på ökat uttag av biomassa behövs politiska styrmedel som tar tillvara på skogens alla värden - även de som inte bidrar till ekonomisk tillväxt.

Sammanfattning av Fältbiologernas ståndpunkter gällande utredningen:

- Skogsstyrelsen bör fortsätta med att registrera nyckelbiotoper. Registrering av nyckelbiotoper utgör ett viktigt kunskapsunderlag för skogens värden. I stället för upphöra med nyckelbiotopsregistreringen borde man komma med förslag på hur nyckelbiotoperna ska ges ett långsiktigt skydd. Vi föreslår i vårt remissvar hur det här kan ske i praktiken.
- Fältbiologerna vill se en ekonomi som ryms inom planetens gränser. Hur skogarna brukas är av allmänt intresse. Det har betydelse för ekosystemen, klimatet, renskötsel, friluftsliv, folkhälsa, bärplockning och en rad andra samhällsviktiga värden. Men skogen är en begränsad resurs. Vi är oroliga för att det som kallas en cirkulär bioekonomi inte tar tillräcklig hänsyn till skogarnas naturvärden och sociala värden. Vi vill därför att politiken ska prioritera vad skogen ska användas till. Särskilt ser vi ett behov av stöd till hyggesfria skogsbruksmetoder. Vi ser också positivt på att utveckla nya sätt att bruka skogen, som inte innebär att träden huggs ner.
- Fältbiologerna motsätter sig att införa ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen. De målsättningar som sätts för skydd av skog och den biologiska mångfalden bör styras av vetenskapliga fakta och naturens egna gränser och inte baseras på vad den för tillfället sittande regeringen eller Skogsstyrelsen anser. De skogar som behöver skyddas behöver skyddas oavsett vem som sitter vid makten.
- Rosenticka (*Rhodofomes roseus*), Liten sotlav (*Acolium karelicum*) och Lappmes (*Poecile cinctus*) tackar så hjärtligt för att deras bostäder ska få stå kvar. Ingen är gladare än de arter som bor där över att så mycket skog ovan och i anslutning till fjällnära skog föreslås skyddas!
- Fältbiologerna är starkt emot att handläggningstiden för avverkningsanmälningar förkortas. Istället för att förkorta handläggningstiden borde Skogsstyrelsen få mer resurser till att kontrollera att naturvärden i skogen säkras.

Motiveringar till Fältbiologernas ståndpunkter

Kap 9.4 En växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen

I utredningen framgår inte vad som menas med en hållbar tillväxt i skogen. Att det finns ingen definition av "hållbar" öppnar för olika tolkningar och ökade konflikter i skogen. Ett hållbart skogsbruk bör vara ett skogsbruk som inte påverkar den biologiska mångfalden eller de ekologiska funktionerna negativt. Idag nås heller inte miljömålet Levande skogar. Artdatabanken konstaterar att avverkning av skogar med höga naturvärden är den främsta orsaken till att skogslevande arter rödlistas. Därför kan skogsbruket inte anses hållbart. Hållbarhet bör utgå från vad som är hållbart för skogen och livet i den. Förutom att Fältbiologerna efterfrågar en definition på hållbar ifrågasätter vi själva idén om en cirkulär bioekonomi.

Vi vill ha en ekonomi som ryms inom planetens gränser. Konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt är inte mål i sig. Vi vill att livet prioriteras först och om en bioekonomisk strategi ska skapas bör den syfta till att mer skog och liv ska få skydd. Det finns inget egenvärde i en växande ekonomi, värdet finns i skogarna, hos lunglavsknapp (*Plectocarpon lichenum*) och gölgröda (*Phellophylax lessonae*). Hur skogarna brukas är avgörande för om vi ska nå våra miljömål eller inte. Att upprätthålla livskraftiga skogar ger oss dessutom viktiga ekosystemtjänster. Här får människor över hela landet bär, fisk och viltkött. Här renas både vatten och luft. Här bedrivs en rennäring som är viktig inte minst ur ett kulturellt perspektiv. Här får vi en viktig paus från vardagens stress. Skogarna används av många, även de av oss som själva inte äger den. Att värna dessa värden kan i vissa fall bidra till tillväxt, och i vissa fall inte. Men med anledning av deras stora allmänintresse är det mycket viktigt att de inte förbises. Utöver skydd är nya sätt att bruka skogarna en viktig lösning. Därför behövs det mer stöd till att utveckla hyggesfria metoder.

Det går inte att likställa ett intensivt skogsbruk med ett klimatsmart skogsbruk. Det som är avgörande är en minskad skövling av våra värdefulla skogar, som innehåller stora lager av kol. När en hundraårig skog huggs tar de hundra år innan samma mängd kol åter bundits in, och vi har inte hundra år på oss att lösa klimatkrisen. I stället för att bygga ekonomin på fortsatt tillförsel av biomassa till industrin måste vi omskapa ekonomin och de sätt vi lever på. Lösningen är att införa politik som minskar efterfrågan på biomassa. Det kan handla om ökad återvinning av material från skogen och om att minska människors och samhällets "behov" av skogens material. Om skogen ska bidra till ett hållbart samhälle måste vi använda den klokt. Det är viktigt att produkter från skogen går till långsiktig inbindning av kol. Här behövs politiska styrmedel för att styra efterfrågan på skogsprodukter så att den inte orsakar ett ohållbart uttag av biomassa. Därför tycker vi att det är bra att utredningen breddar begreppet bioekonomi till att innefatta exempelvis bärplockning, ekoturism och friluftsliv! Mer stöd till att använda skogar utan att hugga ner dem är toppen!

Metoder för att öka tillväxten av biomassa i skogen riskera även att ske på bekostnad av den biologiska mångfalden. Gödsling har negativ inverkan på skogarnas artsammansättning. Trädplantage med snabb tillväxt kan inte ersätta artrika kontinuitetsskogar. Man kan inte kalla en rapsåker för äng och på samma sätt kan man inte kalla ett trädplantage för riktigt skog. En ökad tillväxt i skogen riskerar att ersätta de riktiga skogarna med trädplantage vilket skulle gå stick i stäv med vad som krävs för att stoppa artdöden. Oavsett vad målet med ett ökat uttag ur skogen eller en växande bioekonomi är, hjälps inte de rosentickor (*Rhodofomes roseus*) och reliktböcker (*Nothorhina muricata*) som försvinner när skogen skövlas för att nå målen.

Att etablera monokulturer i tron om att det ska ge ett större uttag av biomassa är att skjuta sig själv i foten - en skog med mångfald är betydligt mer resilient mot sjukdomar och extremväder. Redan idag

Datum: 2021-04-29

ser vi hur landets skogar påverkas av klimatförändringar. Om vi inte vill se skogarna ätas upp av granbarkborrar så behöver dagens skogsbruksmetoder ändras radikalt. I framtiden kommer skogsbruket ha ännu större utmaningar, till följd av vintrar utan tjäle, extremare torka med mera. Att skapa skogar med större variation, till exempel att främja löv i skogen, bedriva hyggesfritt eller ha fleråldriga bestånd, gör skogarna mer motståndskraftiga mot hot. Samtidigt kan dessa åtgärder också ha en positiv inverkan på biologisk mångfald. Ytterligare ett sätt att gynna produktionen utan att det sker på bekostnad på resiliens och biologisk mångfald är att minska den allt för stora viltstammen.

Biobränslen kan inte ersätta fossila bränslen. Den biomassa som skogen producerar kan inte ersätta de mängder av fossila bränslen som används idag. Utsläpp av koldioxid är lika problematiskt oavsett från vilken källa de kommer, och sett till tidsperspektivet gällande klimatkrisen måste utsläppen snabbt ner till noll i alla sektorer, även skogssektorn. Vi borde i stället fokusera på att hushålla med vår energi. Exempelvis så är pappers- och massaindustrin en av landets största förbrukare av bioenergi. Politiker - ställ krav på ökad hushållning med energin!

I stället för mål om ökad tillväxt i skogen bör vi se till att miljömålen kopplade till skogen följs. Ett exempel vi föreslår är att Sveaskogs avkastningskrav ska bytas mot ett samhällsuppdrag kopplat till miljömålen för levande skogar och biologisk mångfald.

9.11 Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

De målsättningar som sätts för skydd av skog och den biologiska mångfalden bör styras av vetenskapliga fakta och naturens egna gränser. Med det föreslagna handlingsprogrammet skulle skogliga prioriteringar baseras på vad den för tillfället sittande regeringen anser, men de skogar som behöver skyddas behöver skyddas oavsett vilket regerings som sitter vid makten. Att till exempel kunna fokusera på förvaltning av befintliga naturvårdsarealer i stället för att avsätta fler områden kan vara bra om det baseras på vad som faktiskt behövs för att stoppa artdöden. Det går dock inte att ersätta skydd av stora områden med att bedriva en mer "effektiv" naturvård på andra ställen. Stora sammanhängande områden är livsnödvändigt för många arter. Samhällets resurser bör prioriteras i första hand utifrån de planetära gränserna och behovet hos livet i skogen. Vi ser ett stort behov av att den biologiska mångfalden bevaras och ser hellre att resurser läggs på åtgärder i skogen än att ta fram nya handlingsprogram som riskerar att slarva bort de faktiska biologiska behoven till förmån för kortsiktiga politiska intressen.

12.6 Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringar

Fältbiologerna motsätter sig starkt att Skogsstyrelsen skulle upphöra med nyckelbiotopregistreringen. Skogens naturvärden finns kvar oavsett vad man väljer att kalla dem. En samlad bedömning av skogens naturvärden är ett viktigt hjälpmedel för att kunna undanta skogar med höga naturvärden från skövling och således stoppa artdöden. Skogar med höga naturvärden behöver ges skydd eller åtminstone undantas från skövling för att öka resiliensen och förmågan till klimatreglering samt att vissa arter, och i längden människan ska överleva på jorden. Därför är det viktigt att det finns kunskap om var dessa värden finns, vilket registreringen av nyckelbiotoper har hjälpt till med.

I stället för att ta bort begreppet nyckelbiotop borde förslag ges på hur nyckelbiotoperna ska få ett långsiktigt skydd, till exempel hur markägare ska kunna kompenseras antingen ekonomiskt eller med bytesmark för att bevara sina värdefulla skogar. En konkret idé på hur det här kan finansieras är att en fond inrättas, där en liten summa från alla avverkningar går till att kompensera de som inte kan avverka sin skog av miljöskäl. Det är också viktigt att nyckelbiotoperna pekats ut av staten som skyddsvärda områden, istället för att det enbart ska hänga på huruvida en markägare är certifierad eller

Datum: 2021-04-29

inte. Våra internationella och nationella miljömål kräver att vi tar hand om de skyddsvärda skogar vi har kvar.

Vi anser inte att förslaget om att istället införa så kallade naturmiljöbeskrivningar kan ersätta den samlade bedömningen av naturvärdena som en nyckelbiotop innebär. Nyckelbiotopssystemet är inte bara underlag för Skogsstyrelsen och markägare utan är även till hjälp för många andra aktörer och underlättar möjligheten att ta hänsyn till skogar med höga naturvärden. Detta både för aktörer direkt kopplade till skogen och för andra som inte har samma kunskaper som skog men ändå kan ha nytta av informationen, te.x kopplat till samhällsplanering. När det underlaget försvinner riskerar också många skogar med höga naturvärden att göra det. Problemet med nyckelbiotoper handlar inte om nyckelbiotoperna i sig utan om naturvärden, vilka finns kvar även om man tar bort ordet nyckelbiotop och slutar att registrera dem.

Nyckelbiotopsinventeringarna är också viktiga som kunskapsunderlag för skogsägare, för att man ska känna till vilka naturvärden som finns på den mark man äger. Att kunna identifiera värdefull natur och hotade arter kräver specialistkunskaper, vilket gör att många markägare själva inte har möjlighet att bedöma naturvärden. Att låta Skogsstyrelsen fortsätta med nyckelbiotopsinventeringarna är därför ett viktigt stöd, inte minst till mindre skogsägare.

Att rensa nyckelbiotopsregistret anser vi vara väldigt onödigt och dumt. De kunskaper som redan finns bör tas tillvara. Det vore ett otroligt slöseri med statens resurser att radera befintliga kunskaper om skogarnas miljö. Vi är även starkt emot att uppgifter såsom naturmiljöbeskrivningarna inte skulle tillgängliggöras för allmänheten. Vi ser inga skäl till att den typen av information inte skulle vara offentlig. Informationen är relevant för många aktörer som sysslar med skog. Allmänheten och miljöorganisationer behöver också kunna involveras i beslut som inte bara rör vår nutida miljö, utan även framtida generationers miljö. Det framstår som mycket omodernt med ett icke transparent system och vi anser att information rörande skogarnas miljö eller naturvärden alltid bör offentliggöras.

14.4 Kortare handläggningstider hos Skogsstyrelsen

Fältbiologerna är starkt emot att handläggningstiden för avverkningsanmälningar förkortas. Idag hinner Skogsstyrelsen endast besöka ett fåtal av de inkomna avverkningsanmälningarna vilket gör att skogar med höga naturvärden riskerar att skövlas, varför en ännu kortare handläggningstid inte bör vara aktuellt. Vi bedömer att de åtgärder som utredningen föreslår inte kommer underlätta Skogsstyrelsens arbete så pass mycket att en förkortad handläggningstid är motiverat. En hänsynsredovisning från markägaren kan inte ersätta exempelvis ett fältbesök från Skogsstyrelsen som kan göra en mer objektiv expertbedömning. Istället för att förkorta handläggningstiden borde Skogsstyrelsen få mer resurser till att kontrollera att naturvärden i skogen säkras.

16.2 En statlig satsning för bevarande och utveckling av de stora sammanhängande naturskogarna med mycket höga naturvärden

Rosentickan (*Rhodofomes roseus*), liten sotlav (*Acolium karelicum*) och lappmesen (*Poecile cinctus*) tackar så hjärtligt för att deras bostäder ska få stå kvar. Ingen är gladare än de arter som bor där, över att så mycket skog ovan och i anslutning till fjällnära skog föreslås skyddas! Många hotade arter som bor nedan fjällnära skog riskerar dock även dom att vräkas från sina bostäder varför den fjällnära skogen inte får skyddas på bekostnad av att andra skogar inte får skydd. Alla arter har rätt till liv och bostad oavsett vilka habitatkrav de har. Artutrotningen behöver stoppas i alla biotoper.

Fältbiologernas remissvar till
skogsutredningens betänkande SOU 2020:73

FÄLT BIO
LOGERNA

Datum: 2021-04-29

Detta remissvar är skrivet av medlemmar i Fältbiologerna.

Lovisa Roos, ordförande